

**Update Financieringsmonitor MKB
Juni 2009**

Lia Smit
Joris Meijaard
Johan Snoei

Zoetermeer, 26 juni 2009

Financieringssituatie MKB: wel vraag maar minder aanbod.

Voor u ligt de derde meting die in het kader van de Financieringsmonitor MKB wordt uitgebracht. Deze derde meting laat een aanzienlijke verslechtering zien. Van de bedrijven die tussen juni en december 2008 financiering vroegen had 81% geld gevonden, sinds september 2008 tot en met mei 2009 is dit 54 %.

De grote vraag naar financiering in de industrie, horeca en transport valt op. Deze sectoren staan in het huidige economische klimaat onder druk. De oplopende behoeftes en de teruggelopen kans op het daadwerkelijk verkrijgen van financiering zullen leiden tot een extra noodzaak te reorganiseren in deze sectoren.

Bedrijfsfinanciering is moeizamer te verkrijgen en ondernemers stellen hun verwachtingen over de verkrijgbaarheid van kredieten naar beneden bij. De meeste ondernemers met behoefte aan financiering zeggen het overigens wel nog te zullen gaan proberen.

Sinds het uitbrengen van de eerste Financieringsmonitor in december 2008 en een beperkte vervolgmeting in April 2009 is dit de derde rapportage waarin een beeld wordt gegeven van de financieringssituatie van het MKB. De derde meting is uitgezet via de Monitor Bedrijfsvoering, waar mkb-bedrijven normaliter wordt gevraagd naar informatie over bedrijfsvoeringsaspecten. Dit keer zijn er ook een aantal vragen uit de Financieringsmonitor toegevoegd aan de enquête. In deze update worden de antwoorden die de bedrijven hebben gegeven binnen het kader van de Monitor Bedrijfsvoering vergeleken met de antwoorden uit het mkb-panel in december 2008. De Monitor Bedrijfsvoering wordt voorgelegd aan 2500 bedrijven, waarvan er 2270 behoren tot het mkb. De grens wordt hierbij gelegd op 100 werknemers. De bedrijven uit het MKB-panel en de Monitor Bedrijfsvoering zijn goed vergelijkbaar.

1.1 Financieringsvraag algemeen retrospectief

De financieringsvraag steeg met 3 procentpunt sinds september 2008. Onduidelijk is of dit vooral om nieuwe financieringen ten behoeve van investeringen of herfinancieringen gaat.

Tabel 1 Financieringsvraag sinds september 2008
(in % van alle responderende bedrijven N=2269)

	<i>december</i> <i>2008</i>	<i>juni 2009</i>
Geen behoefte	86	82
Wel behoefte	14	17
Weet niet / wil niet zeggen	0	1

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009

1.2 Financieringsvraag naar sectoren

Uitgesplitst naar sectoren ontstaat het volgende beeld.

Tabel 2 Financieringsvraag retrospectief sinds september 2008:
percentage van bedrijven die financiering hebben gevraagd

<i>Sector</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
Industrie	14	24
Bouw	15	13
Handel	16	16
Horeca	7	18
Transport	16	23
Zakelijke diensten	13	18
Financiële diensten	15	21
Persoonlijke diensten	11	11

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009

Over de gehele linie neemt de financieringsvraag toe. Significant toegenomen is de financieringsvraag in de industrie, de horeca, de transportsector en de financiële diensten. Een lichte daling van de vraag komt uitsluitend in de bouwsector voor.

1.3 Mate van succes verkrijgen van financiering

Als de financieringsvraag in een recessie toeneemt, is het de vraag of het aanbod van kapitaal de vraag kan bedienen. Uit recent onderzoek verricht voor de Europese Commissie blijkt dat bij een krimp van 4% van het BNP de kredietverstrekking aan middenbedrijven in een economie daalt met een kleine 12%.¹ Alhoewel in dit onderzoek gegevens over de Nederlandse situatie niet beschikbaar waren, is er op voorhand geen reden om aan te nemen dat deze cijfers in Nederland anders zullen liggen.

Hebben MKB-ondernemingen in het afgelopen half jaar minder succes gehad bij het verkrijgen van de benodigde financiële middelen? Tabel 3 laat zien dat hierin grote veranderingen hebben plaatsgevonden.

Tabel 3 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd

<i>Mate van succes</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
Financiering gewenste bedrag verkregen	72	50
Financiering verkregen maar minder dan het gewenste bedrag	9	4
De aanvraag loopt nog	6	5
Geen financiering verkregen	12	40
Weet niet	1	1

Bron: MKB-panel december 2008, laatste tabel monitor bedrijfsvoering juni 2009.

De mate waarin succes is geboekt bij het verkrijgen van financiering voor het gewenste bedrag is teruggelopen met 22 procentpunt. De groep ondernemingen die geen financiering kreeg is met 28 procentpunt gegroeid.

1.3.1 *Mate van succes naar sector*

Van de 50% bedrijven die financiering hebben verkregen sinds september 2008 is bekeken hoe de situatie is in de verschillende sectoren. Opvallend zijn de lage successcores in de bouw, handel en de financiële dienstverlening. Anderzijds scoort de industrie bovengemiddeld ondanks wereldwijde vraaguitval en daardoor teruglopen van de export. Mogelijk gaat het hier vooral om herfinancieringen.

¹ Cyclicaliteit of SME finance, Maart 2009 EIM Zoetermeer

Tabel 4 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd, naar sector

<i>Sector</i>	<i>ja, gewenste bedrag</i>	<i>ja, minder dan gewenst</i>	<i>aanvraag loopt nog</i>	<i>nee</i>
Industrie	71	5	12	12
Bouw	30	7	2	61
Handel	40	3	7	50
Horeca	46	17	12	25
Transport	70	0	0	30
Zakel. diensten	61	3	1	35
Finan. diensten	29	7	7	57
Pers. diensten	50	4	5	41

Bron: monitor bedrijfsvoering juni 2009

1.3.2 Mate van succes naar grootteklasse

Van de 50% van de bedrijven die financiering hebben verkregen sinds september 2008 is een uitsplitsing gemaakt naar grootteklasse. Opvallend is dat het grotere kleinbedrijf en de middenbedrijven veel vaker succesvol zijn bij het krijgen van vreemd vermogen (63%) dan de bedrijven met minder dan 10 werknemers (47%).

Tabel 5 Succes bij het verkrijgen van financiering in % van de bedrijven die financiering hebben aangevraagd, naar grootteklasse

<i>Grootteklasse</i>	<i>ja, het gewenste bedrag</i>	<i>ja, minder dan gewenst</i>	<i>Aanvraag loopt nog</i>	<i>nee</i>
1-9 werkzame personen	47	3	8	42
10-100 werkzame personen	63	9	13	15

Bron: Monitor bedrijfsvoering juni 2009

1.4 Financieringsbehoefte prospectief

Aan de bedrijven die zijn ondervraagd in de Monitor Bedrijfsvoering is ook voorgelegd of zij verwachten de komende 6 maanden bedrijfsfinanciering nodig te hebben. Om inzicht te krijgen in de verandering in de behoeften is een vergelijking gemaakt met de uitkomsten van het MKB-panel van december 2008.

De algehele financieringsbehoefte voor het komende half jaar lag in december 2008 op 17%; op dit moment geeft 15% aan behoefte te hebben aan middelen voor herfinanciering, werkkapitaal of investeringen.

Van de 15% die aangeeft financiering nodig te hebben is een verdeling gemaakt over de verschillende sectoren.

In de tabel is te zien dat er marginale sectorale veranderingen zijn in de kapitaalsvraag voor de komende 6 maanden, met een neerwaartse uitzondering van de sectoren transport (gehalveerd), handel en persoonlijke dienstverlening. In de zakelijke dienstverlening neemt de financieringsbehoefte nog marginaal toe.

Tabel 6 Financieringsbehoefte komende 6 maanden in % naar sector

<i>Sector</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
Industrie	18	19
Bouw	12	13
Handel	22	17
Horeca	23	23
Transport	22	11
Zakel. dienstverlening	12	15
Finan. dienstverlening	24	21
Pers. dienstverlening	18	8

Bron: MKB-panel december 2008, laatste kolom monitor bedrijfsvoering juni 2009

Als gekeken wordt naar de financieringsbehoefte per grootteklasse blijkt dat 15% van het kleinbedrijf (1 t/m9 personen) aangeeft financieringsbehoefte te hebben. Van het grotere kleinbedrijf en de middenbedrijven geeft 21% aan op zoek te gaan naar geld. Doordat in het MKB-panel zowel als bij de Monitor Bedrijfsvoering het kleinbedrijf bij de respons sterk vertegenwoordigd is (een kleine 90%) komt het gemiddelde voor het gehele mkb uit op 15%.

1.5 Verwachtingen over de verkrijgbaarheid van financiering

In de vorige paragraaf is aangegeven dat 15% van de ondernemers in het mkb het komende half jaar behoefte heeft aan kapitaal. De vraag is of ondernemers er ook op rekenen dat zij succesvol zullen zijn bij een eventuele kredietaanvraag.

Tabel 7 Verwachting over verkrijgbaarheid (in %)

	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
Verwacht financiering te krijgen	66	40
Verwacht geen financiering te krijgen	34	45
Weet niet/wil niet zeggen	0	15

Bron: MKB-panel december 2008, laatste tabel monitor bedrijfsvoering juni 2009

Het beeld over de verwachtingen van de verkrijgbaarheid van financiering lijkt op dat van de feitelijk verkregen financiering door ondernemers. De verwachting financiering te kunnen krijgen daalt met 26 procentpunt; de groep bedrijven die verwacht geen financiering te krijgen stijgt met 11 procentpunt. De categorie weet niet/ wil niet zeggen is met 15 procentpunt gestegen. Er is meer onzekerheid en overtuiging dat de vraag naar kapitaal minder vaak tot een geschikt aanbod zal leiden.

Leiden lagere verwachtingen van ondernemers ook tot afstel van aanvragen? In de groep die niet verwacht financiering te krijgen ondanks behoefte is gevraagd of ondernemers toch gaan proberen vreemd vermogen te krijgen. De sector handel geeft aan dat 50% van de ondernemers een kans gaat wagen. In de andere sectoren geeft 100% aan een poging te zullen doen. Gemiddeld over sectoren gemeten beantwoord 88% de vraag "gaat u toch proberen financiering te krijgen?" met ja.

1.6 Omvang van de te vragen financiering.

Als ondernemers gaan proberen financiering te verkrijgen in het komende half jaar is hen gevraagd wat de omvang is van de aanvraag. Om zicht te houden op ontwikkelingen is ook hier een vergelijking gemaakt met het MKB-panel van december 2008. Voor een juiste interpretatie is van belang dat de meting van december 2008 vraagt naar de financieringsbehoefte in *de eerste helft van 2009*. In onderstaande tabel is de financieringsbehoefte voor *de tweede helft van 2009* hiermee vergeleken.

Tabel 8 Financieringsbehoefte prospectief naar omvang in %

<i>omvang in €</i>	<i>december 2008</i>	<i>juni 2009</i>
0 - 50.000	38	38
50.000 - 100.000	17	21
100.000 -250.000	17	14
250.000 -1.000.000	17	12
1.000.000 of meer	4	5
Weet niet/wil niet zeggen	7	10

Bron: MKB-panel december 2008, monitor bedrijfsvoering juni 2009

Verwachtte in december 2008 89% van de mkb-bedrijven een financieringsbehoefte te hebben voor het komende halfjaar onder € 1.000.000, op dit moment ligt dit op 85%. Het percentage dat meer nodig denkt te hebben dan € 1.000.000 blijft vrijwel gelijk.